

Bosna i Hercegovina
Regulatorna agencija za komunikacije
Босна и Херцеговина
Регулаторна агенција за комуникације
Bosnia and Herzegovina
Communications Regulatory Agency

Vaš vodič kroz internet svijet

**Mali
trikovi
za siguran
internet**

Webogram

Voliš da
skrolaš, lajkaš, objavljuješ,
čitaš i igraš se online?

Često provodiš svoje slobodno vrijeme
uz ekran i odlutaš u virtualni svijet?

Imam plan!

Hajde da učinimo vrijeme na internetu maksimalno
zabavnim, ali i sigurnim.

Hajde da istražimo opasnosti koje nas čekaju na
internetu i naučimo razne TRIKOVE ZA SIGURNE KLIKOVE.

Treba da budemo sigurni na internetu
kao što smo sigurni kod kuće sa svojim
roditeljima i prijateljima!

TVOJA PRIVATNOST – TVOJA SIGURNOST

Internet pravilo broj 1:
treba da znate da su vaši osobni
podaci vaša tajna, čuvajte ih kao svoje
blago i ne otkrivajte nepoznatim ljudima.

Podaci o adresi, broju telefona, članovima obitelji, prijateljima, školi – vaša su
privatnost i nitko na internetu ne treba da vas nagovara da ih napišete,
pošaljete ili objavite!

Kada pravite profil na društvenim mrežama, smislite neki cool nadimak (*nick*) koji nije vaše pravo ime. Pa ni Superman ni Batman ne otkrivaju nikome svoje pravo ime, budite kao Superman i Batman.

Kada dođete do dijela gdje se upisuje broj telefona i adresa, prvo provjerite je li to obvezno. Ako nije obvezno, samo preskočite taj dio. Međutim, ako se mora upisati da bi se napravio profil, dobro razmislite želite li napraviti taj profil i obvezno o tom razgovarajte s roditeljima.

Kada vam oni kažu da smijete, onda ispunite i ta polja, ali imajte na umu da su to stvari koje treba da znate samo vi i vama bliski ljudi.

Sad pazite dobro!

Došli smo do lozinke (password).

Kada budete smišljali svoju lozinku, uključite mozak, potegnite sve žice i maštu da bude nešto što nitko neće pogoditi!

Kombinirajte slova, brojeve, posebne znakove i neka ih je što više.

Tako ćete napraviti jaku i sigurnu lozinku koju treba da kažete samo svojim roditeljima da je zapišete negdje zajedno.

1#%Do2uz&

Savjet prijatelja!

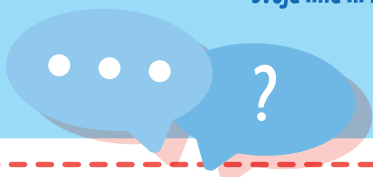
Neka vaš profil na internetu bude privatn, a ne javan! Kad god napravite profil, prvo provjerite možete li odabrati da bude privatn. Znae li što to znači?

To vam je dobra fora, kada netko hoće po vašem profilu da njuška, prijatelj vam biti mora!

NE VJERUJTE SVEMU NA INTERNETU!

Kada ste na internetu, bilo preko telefona, laptopa ili računala, uvijek znajte da je tu isto kao i vani. Ima jako dobrih ljudi i vaših prijatelja, ali ima i onih s kojima ne treba da se družimo.

Na internetu su i oni koji vole da lažu, koji vam mogu slagati svoje ime ili smisliti neku ružnu zamku, prijevaru i podvalu.

Budite pametniji od njih, ne nasjedajte lako i dobro razmislite s kim se družite i razgovarate na internetu. Ako ne znate tko vam je poslao poruku, pitajte tatu ili mamu, oni će vam pomoći.

Na internetu, kao i kad ste s prijateljima vani, družite se samo sa svojim prijateljima, a na nepoznate brojeve i poruke nemojte ni da odgovarate!

Ako vas netko uznemirava, šalje vam nepristojne poruke ili vas tjera na nešto, recite roditeljima ili starijima oko sebe i odmah blokirajte tu osobu.

Savjet prijatelja!

Ne zaboravite da vas na internetu nitko ne može natjerati na nešto što vi ne želite. Ako vam se netko ne sviđa, ne morate ni da se dopisujete, gledate profil, jednostavno zabranite komunikaciju s tom osobom. To je dobra stvar interneta, možete da se družite samo sa svojim prijateljima i obitelji.

PRIJAVITE SADRŽAJ KOJI VAS UZNEMIRAVA!

Ispričaću vam sada jednu priču, nešto što se desilo mom prijatelju.

On je na internetu naišao na snimku na kojoj se vidi kako netko maltretira malog psa. Na snimci se čulo i mnogo psovki i baš je bilo onako ružno.

To ga je toliko uznemirilo, da nekoliko dana nije mogao da spava zbog te snimke. Onda je saznao kako on može da pomogne – može da prijavi tu snimku i onoga tko ju je postavio.

Prijavio je snimku, a onaj tko ju je postavio je kažnjen. Ta snimka, kao ni slične ružne snimke, više mu ne izlaze na profilu.

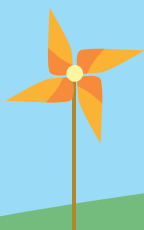

Savjet prijatelja!

Čim mi je to ispričao, ja sam naučio kako se prijavljuje sve što ne valja na internetu. Od tada prijavljujemo svaku snimku ili sliku koja nekoga uznemirava, jer ne želimo ni da druga djeca gledaju ružne stvari i plaše se.

Tako možeš i ti, zajedno sa nama! Ako svako od nas prijavi sadržaj koji nas uznemirava, taj loš sadržaj će biti izbrisan s te mreže i nitko ga više neće gledati.

ISTRAŽITE SVOJE OPCIJE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

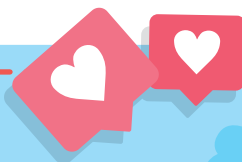
Kada imate profil na nekoj društvenoj mreži i kada ste sigurni da nitko ne zna vašu lozinku, onda se pobrinite da vaši prijatelji na internetu budu samo osobe kojima vjerujete i koje poznajete. To su djeca i stariji iz vašeg naselja, vaše škole, sportskog kluba i slično. Ljudi koje vi i vaši roditelji znate.

Dopisujući se na internetu, uvijek šaljemo svojim prijateljima neke poruke, sličice i stikere, zar ne?

To je super, ali prijatelji, morate biti oprezni, jer kada nešto pošaljete ili objavite na internetu, to se više ne može izbrisati i ostaje tamo zauvijek. Online je i vidi se sutra i prekösutra i za godinu dana.

Zato dobro razmislite o svakom komentaru koji ostavljate i nemojte nikoga vrijeđati. Ne biste ni vi da vas netko vrijeđa i govori vam ružne stvari. Ponašajte se prema drugima onako kako želite da se drugi ponašaju prema vama.

Savjet prijatelja!

Svaka društvena mreža je drugačija. Ako je koristite, budite bolji od ostalih i istražite aplikaciju i sve njene opcije i mogućnosti.

Evo, ja ću vam dati jedan primjer. Facebook ima opciju da izaberete tko sve može vidjeti vaše objave – samo vi i vaši prijatelji ili i čitav internet i svi sa kugle zemaljske. Kada znate sve opcije aplikacije koju koristite, lakše ćete se zaštititi, ali i zabaviti još više.

BUDITE OPREZNI PRILIKOM DOPISIVANJA

Koristite li
Viber, WhatsApp,
Facebook Messenger ili
neku drugu aplikaciju za
dopisivanje na internetu?

Super su sve preko kojih se možemo lako čuti i dopisivati sa svojim roditeljima i prijateljima. Možete da pišete bilo kome na svijetu i da vam ta osoba odgovori. To može biti zabavno, ali baš to može biti i opasno za vas.

Koristeći aplikacije za dopisivanje bilo tko može da vam piše i šalje poruke, fotografije i videozapise. Ako znate osobu s kojom se dopisujete i vjerujete joj, možete otvoriti poruku, ali budite oprezni kada vam stigne poruka od nepoznate osobe ili nekoga kome ne vjerujete.

Ne otvarajte te poruke!

To mogu biti ružne poruke ili mogu biti internet virusi. Ostavite te poruke neotvorene ili ih izbrišite odmah bez otvaranja.

Savjet prijatelja!

Jeste li znali da u aplikacijama za dopisivanje možete isključiti obavještenja (notifications) na neko vrijeme ili trajno? Ako vas ometa mnogo poruka ili ne želite da ih čitate odmah, isključite obavještenja. Možete napraviti i prečac do chatova s roditeljima i prijateljima sa kojima se najčešće dopisujete. Većina aplikacija vam dopušta i da promijenite boju pozadine i izbornika u aplikaciji, stickers i sličice i tako dalje. Istražite opcije messenger-a koji koristite i zabavite se još više i sigurnije.

NE BUDITE DIO ELEKTRONIČKOG NASILJA

Pogledajte ovu sličicu dobro.

Na njoj je djevojčica.
Šta mislite kako se osjeća dok čita
ružne poruke? Kako biste se vi osjećali da
ste na njenom mjestu?

ZAPAMTITE DOBRO!

Svaka ružna riječ, komentar
ili poruka predstavljaju
elektroničko nasilje, koje lako
može povrijediti i rastužiti nekoga.

Kada primijetite da je netko u vašoj školi, ulici i u vašoj okolini
žrtva elektroničkog nasilja, nemojte biti dio toga, nego
prijavite što prije. Prijavite roditeljima, nastavnicima, starijima
i svojim prijateljima. Nitko nije zaslužio da sluša ružne riječi,
uvrede, ismijavanje i maltretiranje.

Internet je super kako za učenje, tako i za zabavu. Koristite trikove
koje smo vam prenijeli i budite sigurni dok surfate, dopisujete se
ili se igrate na internetu.

PROJEKAT :

Zaštita djece na internetu u sistemima korisnika
dozvola Regulatorne agencije za komunikacije

www.medijskapismenost.ba

@mipismenostbih

@webobran

@Webobran

@webobran